

КАНІВЕЦЬ ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЙНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ У ТУРИЗМІ

Аварія на Чорнобильській АЕС призвела до накопичення у довкіллі радіонуклідів, які, зважаючи на їх тривалий період розпаду, представлятимуть небезпеку на протязі тисячоліть. До категорії радіаційно-небезпечних земель віднесено зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення як забруднені радіонуклідами території, в межах яких радіаційний вплив на навколишнє природне середовище і людину досяг максимальних показників.

За період часу, що минув після аварії, за результатами радіаційно-екологічного моніторингу зони відчуження підтверджено забрудненість практично всіх складових довкілля. Внаслідок процесів перерозподілу та міграції радіонуклідів, задепонованих після аварії в захороненнях, ландшафтах, замкнених водоймах, окремих об'єктах, іде процес формування вторинних джерел, доступних для споживання за межами зони відчуження, що робить їх потенційно небезпечними [1, с. 266]. У зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення забезпечено суворий природоохоронний режим так як використання природних ресурсів таких територій є екологічно небезпечним. У зв'язку з чим, відповідно до чинного законодавства, передбачено низку заборон і обмежень такого використання.

Важливим питанням є здійснення туристичної діяльності на радіоактивно забруднених територіях. Згідно з ч. 3 ст. 12-1 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» за згодою Державного агентства України з управління зоною відчуження дозволяється відвідування території зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення за визначеним зазначеним органом маршрутом (об'єктом) і в супроводі відповідальних осіб. Наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 2 листопада 2011 року № 1157 затверджено Порядок відвідування зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення.

Особливе місце, серед територій і об'єктів природно-заповідного фонду України, займає створений, відповідно до Указу Президента України № 174/2016 [2], в Іванківському і Поліському районах Київської області в межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник. Метою створення заповідника

е, зокрема, збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Полісся, реабілітація територій, забруднених радіонуклідами, сприяння організації та проведенню міжнародних наукових досліджень тощо [3].

У межах території заповідника здійснюється рекреаційна діяльність, одним із основних напрямів провадження якої є створення умов для організованого та ефективного відвідування території заповідника з дотриманням режиму радіаційної безпеки. Однією з форм здійснення екологічної освітньо-виховної роботи є організація екологічних освітньо-виховних екскурсій облаштованими еколого-освітніми стежками та маршрутами.

З кожним роком кількість туристів у Чорнобильській зоні зростає, що обумовлено, в тому числі, розробкою екскурсійних програм, створенням нових маршрутів, що сприяють популяризації зони відчуження для її відвідування туристами. Критеріями, що визначають туристичну привабливість зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення є, зокрема, унікальність зазначеної території, на якій відбувається відродження унікальних представників флори та фауни в умовах дикої природи фактично поза впливом господарської діяльності людини, можливість дослідити вплив радіації на екосистеми і засоби з забезпечення радіаційної безпеки.

Закон України «Про туризм» у ст. 13 визначає систему заходів із забезпечення безпеки у галузі туризму, серед яких, зокрема: забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей; не завдання шкоди довкіллю; охорона туристичних ресурсів; встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля тощо.

Загалом, Україна, маючи усі необхідні умови для належного розвитку економіки за рахунок туризму, за рівнем туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг суттєво відстає від провідних держав світу.

Згідно з Указом Президента України № 512/2019 [4] одним із заходів створення умов для використання туристичного потенціалу територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, є представлення на міжнародному туристичному ринку нового напрямку «Безпечний Чорнобиль».

У свою чергу, утвердження державою бренд-меседжу «Безпечний Чорнобиль» має за мету стимулювати відродження Чорнобильської зони, в тому числі, шляхом популяризації зон відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення для відвідування з туристичною метою. Активне провадження на радіоактивно забруднених територіях рекреаційної діяльності, зокрема, здійснення туризму, сприятиме реалізації туристичного потенціалу держави. Що, у свою чергу, потребує удосконалення умов відвідування зон відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення зі створенням необхідних об'єктів інфраструктури, дотримання правил радіаційної безпеки у межах

зазначених зон при здійсненні туристичних подорожей, оновлення обладнання і приладів з проведення дозиметричного контролю тощо.

Список використаної літератури:

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2018 році, підготовлено Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/35937.html>
2. Про створення Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника: Указ Президента України від 26 квітня 2016 року № 174/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 35. Ст. 1355.
3. Про затвердження Положення про Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 3 лютого 2017 року № 43. URL: https://mepr.gov.ua/files/uploads/nakaz_43_03022017.pdf
4. Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 10 липня 2019 року № 512/2019. *Офіційний вісник Президента України*. 2019. № 16. Ст. 460.

Ключові слова: Чорнобильська зона, заповідник, рекреаційна діяльність, туризм, радіаційна безпека.

Ключевые слова: Чернобыльская зона, заповедник, рекреационная деятельность, туризм, радиационная безопасность.

Key words: Chernobyl zone, reserve, recreational activity, tourism, radiation safety.

ГОДОВАНЮК АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Класифікація земельних спорів може бути здійснена за різними підставами. Як зазначається в юридичній літературі, узагальнення судової практики судів загальної юрисдикції свідчить про те, що спори, що виникають в результаті застосування ними земельного законодавства, досить різноманітні. В одних випадках це цивільно-правові спори про визнання недійсними угод з земельним ділянками, в інших – справи про оскарження дій органів, посадових осіб з надання земельних ділянок у власність громадян або по порядку оформлення прав на земельну ділянку [1].

Класифікація земельних спорів ще з радянських часів мала ряд проблемних аспектів та особливостей, які були предметом дослідження науковців та підставою для гарячих дебатів.